

הנביא דורש: "למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו יתום ריבו אלמנה", ואז באה ההבטחה כי בבא התיקון תגיע הגאולה: "ציון במשפט תפדה".

שהרי: "אין הקב"ה משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו השופטים רעים מישראל שנאמר: ואשיבה ידי עליך" (שבת קל"ט:).

ועוד אמרו חכמינו: "בעוון עינוי הדין ועיוות הדין וקלקול הדין חרב וביזה רבה ודבר ובצורת בא" (שבת ל"ג.) וא"כ השבת השופטים היא שתמנע הצרות ותחיש הגאולה, וע"י כן יסורו מנו יגון ואנחה ("ברוך שאמר" להגר"ב עפשטיין, ויסודם ב"יערות דבש").

וכן פירש"י (דברים ט"ז כ'): "צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ, כדאי הוא מינוי הדיינים הכשרים להחיות את ישראל ולהעמידם על אדמתם". הגמ' במגילה (י"ח) אומרת, כי ברכת השיבה שופטינו נקבעה לאחר קיבוץ גלויות: "שכיוון שנתקבצו הגלויות עושה דין ברשעים".

ובהשבת כס המשפט, הרי יתקיים: "ומלוך עלינו אתה ה' לבדך בחדד וברחמים" כאשר השופטים ידריכו אותנו לקבל עול מלכות שמיים, שהרי הקב"ה הוא "המלך המשפט" (ברכות י"ב:) "הוא עצמו הוא המשפט, כמו שאנו אומרים הוא החכמה הוא המדע, שאין לומר חכם ומבין, שנראה שהוא קונה חכמה ובינה מאחר" (טו"ח תקפ"ב בשם הרב מנוח).

במה דברים אמורים?

ההצהרה, האמרה: "יש שופטים בירושלים", מיוחסת לאדם שאם כי היה אוהד דת, לא הקפיד לקיים קלה כבחמורה.

המצב הוא כי מערכת המשפט הדנה כערכאות היא השולטת האמיתית, ואף על ענייני הדת.

סבורים אנשים, אף המדקדקים במצוות, כי כאשר יערכו אי אלו שינויים ותיקונים, "השיבה שופטנו כבראשונה" לימים בהם הבג"ץ היה "מרוסן", אזי: "ובא לציון גואל". אם תבוטל הרפורמה, או אם יצליחו להגדיל ייצוג של שופטים דתיים, אזי זכינו לישועה.

הרי מסופר, כי כאשר שמע מרנא ה"חפץ חיים" כי הלורד בלפור הצהיר את הצהרתו המפורסמת, שלעם

נביא ישעיהו מסיים את הנבואה הכתובה ראשונה בספרו (הפטרות שבת חזון) במילים: "ואשיבה שפטיך כבראשנה ויעציר כבתחלה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה, ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" (ישעיהו א' כו-כז).

על יסוד מילים אלו מתפללים אנו: השיבה שופטינו כבראשונה ויועצנו כבתחילה".

אנו ממשיכים: "והסר ממנו יגון ואנחה", מילים שלכאורה מתאימות לכל אחת מברכות תפילת העמידה, למשל: "...וגאלנו מהרה למען שמך והסר ממנו יגון ואנחה", "והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו והסר ממנו יגון ואנחה", "והזדים מהרה תעקר ותשבר... והסר ממנו יגון ואנחה" וכן על זה הדרך, מדוע "זכתה" אפוא ברכת השיבה שופטינו ב"אנחה". כמדומני שלא אחטא לאמת אם אומר, שאילולא תיקנו אנשי כנסת הגדולה נוסח התפילה, ה"קרעכץ" שלנו לא היה בוקע דווקא במקום זה (אא"כ המתפלל הוא מהמסובכים בתביעות משפטיות).

אכן, הפסוקים מוכיחים כי משפט הצדק הוא קיום העולם: "דין אמת ושלו" (אבות א' י"ח) ובו תלויה הגאולה, ובקיומו: "נסו יגון ואנחה".

ישעיהו מוכיח בפרק זה את הקריה "שהייתה נאמנה", יתד וסמל לישראל, "מלאתי משפט", ואילו: "ועתה מרצחים... שריך סוררים וחברי גנבים כלו אוהב שחד ורדף שלמנים", וכפי שביאר ה"חתם סופר" ("תורת משה" הפטרות דברים): שלמונים פירושו על דרך רמז, המשלמים נשיים וחובתם בלי ריב ומצה, או בעלי השלום העושים שלום בין אחים ורעים, המה נרדפים מהשרים, כי אוהבים השרים את בעלי המחלוקת והממאנים לפרוע, שעל ידיהם יבוא להם שוחד הרבה".

אנשי השלטון והשררה, רודפי הבצע והמעשקות, היו להוטים אחר בעלי המחלוקת, מהם יש תקווה לקבל שוחד, ואילו אנשי השלום, היו שנאים עליהם, באשר מהם אי אפשר להפיק רווחי ממון.

היהודי מגיע בית לאומי, פרץ הח"ח בבכי, והסביר: "וכי לכך חיכינו אלפיים שנה, שאיזה גוי יכיר כי לעם ישראל מגיעה זכות בארצו, הן אנו מתפללים להשבת השכינה לציון, לגילוי מלכותו האמיתית" ("ח"ח עה"ת-ב"מעשי למלך" שמות י"ג ח).

והן הן דברי המלבי"ם בירמיהו (ל"א ו'): "רנו ליעקב שמחה, תחילה ירונו על השמחה שהיה ליעקב, ומה יהיה השמחה, וצהלו בראש הגויים, שבאחרית ימי גלותם יוסר מעליהם השעבוד, ויצהלו כי יהיו בראש הגויים, שהגויים יתנו להם כבוד ויהיו בראשם, תחת שהיו נבזים ושפלים בעיניהם, והנה יעקב הם המון העם והפחותים שבהם, וישראל הם הגדולים, והשמחה הזאת שיצהלו בראש הגוים יהיה רק ליעקב ולא לישראל, שהם ירצו ששייב שכינתו לציון, אבל אז בעת ההיא, השמיעו והכריזו בפרסום והללו את ה' ע"י מה שתאמרו הושע ה' את עמך הצדיקים את שארית ישראל שהם רוצים בתשועה האמיתית מקיבוץ גלויות ושיבתם לציון".

וכן המשיל הרב מבריסק, שני יהודים גרו בארץ, עת חרב המקדש הראשון, האחד בגליל וחברו ביהודה. לבן הגליל היה משק קטן, ובו מספר תרנגולים וכבשים אחדים.

נגזרה הגזירה וישראל, ובהם שני אלו, גלו לבבל. ובעת שיבת ציון חזרו גם הם עם עזרא הסופר.

בן הגליל הקים מחדש את המשק, ה' הצליח בידו, ולדידו הגיעה הגאולה, התרנגולות חזרו לקרקר כבראשונה והכבשים פועות כבתחילה.

איש ירושלים, לעומתו, זה אשר היה רגיל לחזות בעולי הרגל, לראות את השכינה שורה, ממאן להנחם, אמנם מעמדו הגשמי האישי כאשר בימי קדם, אבל מה עם גלות השכינה?! חמשה דברים חסרים לו במקדש המחודש, "ארון וכפרת וכרובים אש ושכינה ורוח הקדש ואורים ותומים" (יומא כ"א:). לא "אל הנער הזה התפללתי", הוא מבכה על ה"שכינתא בגלותא".

והרי הן הן דברי הנביא: "ורבים מהכהנים והלויים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון ביסודו זה הבית בעיניהם בכים בקול גדול, ורבים בתרועה בשמחה להרים קול" (עזרא ד' י"ב) הדור הצעיר, אשר לא הכירו הבית הראשון שמחים ועולצים, מריעים בשמחה, אך המבוגרים בוכים, הם יודעים למה יש לצפות ומה קיבלנו כתחליף.

יהי רצון ויקוים בנו: "ואשיבה שופטך כבראשונה" וכדברי הרמב"ם (פירוש המשניות לסנהדרין פרק א'): "והקב"ה יעד שישבו כמו שנאמר ואשיבה שופטך כבראשונה ויועצך כבתחילה אחרי כן יקרא לך עיר הצדק, וזה יהיה ללא ספק כשיכון הבורא יתברך לבות בני האדם ותרבה זכותם ותשוקתם לשם יתברך ולתורה ותגדל חכמתם לפני ביאת המשיח, כמו שיתבאר זה בפסוקים הרבה במקרא".

וכדברי המהרי"ץ דושינסקי, כי חז"ל דרשו על הפסוק "ואשמם בראשיכם" (דברים א' י"ג) "אמר להם משה, אם אי אתם נשמעים להם אשמה תלויה בראשיכם, למה הדבר דומה, לנחש הזה שאמר הזנב לראש עד מתי אתה מתהלך תחילה, אני אלך תחילה, אמר לו, לך. הלך ומצא גומא של מים והשליכו לתוכה... מי גרם לו, על שהלך הראש אחר הזנב, כך כשהקטנים נשמעים לגדולים הם גוזרים לפני המקום והוא עושה, ובשעה שהגדולים מהלכין אחר הקטנים נופלין לאחר פניהם" (דברים רבה א' י').

רבתינו באים ללמדנו כי עיקר חורבן הדור הוא כאשר המנהיגים וראשי העדה מרכינים ראשיהם תחת הקלים ופחותי העם, והדעה והדיבור ניתנים לפריצי הדור, על כך חרבה ירושלים "בשביל שהושוו בה קטן לגדול שנאמר והיה כעם ככהן" (שבת קי"ט). אם הגדולים הולכים אחרי הקטנים, החורבן הוא בלתי נמנע.

וזוהו גם יסוד התקומה, להשיב את שרביט הנהגה לגדולי הדור, לכן לעתיד לבוא, קודם שתשוב ירושלים למעלתה, ויקרא לה "עיר הצדק קריה נאמנה", הרי "ואשיבה שופטך כבראשונה ויועצך כבתחילה"- כאשר הנהגת הדור תהיה שוב בידי המנהיגים הראויים, אז תבנה ותכון עיר הצדק, במהרה בימינו אמן. ("תורת מהרי"ץ").